

Medzinárodná delimitácia námorných zón (1969–2009)

Viktor Vaculčík*

Abstrakt: Článok zameriava svoju pozornosť na vývoj medzinárodnej námornej delimitácie medzi prelomovými rozhodnutiami Medzinárodného súdneho dvora v prípade “The North Sea Continental Shelf cases” (1969) a “The Maritime Delimitation in the Black Sea” (2009). Hoci právnym základom námornej delimitácie bol článok 6 ženevského Dohovoru o pevninskej plytčine (1958), medzinárodná judikatúra čoskoro vyvinula svoju vlastnú metodológiu, ktorá sa myšlienkovovo vzdialila od nevyhnutnosti stotožnenia námornej delimitácie s equidistančnou líniou. Na druhej strane je prekvapivé, že hoci equidistančná línia vypadla z ustanovení delimitačných článkov Dohovoru OSN o morskom práve (1982), bola to práve equidistančná línia, ktorá bola v plnej miere zachovaná a akceptovaná i v neskoršej judikatúre ako myšlienkový základ každej námornej delimitačnej línie, a to bez toho, aby boli medzinárodné súdy limitované jej relevantnou modifikáciou v jednotlivých prípadoch. Inkorporácia spravodlivosti ako princípu v metodológii námornej delimitácie sa javilo ako perspektívny krok na začiatku šesťdesiatich rokov 20. storočia. Neskôr sa však ukázalo, že takýto progresívny vývoj išiel pravdepodobne príliš rýchlo vzhľadom na následnú absenciu kritického pochopenia tohto nového princípu námornej delimitácie a v neposlednom rade doviedol svojou bezbrehou aplikáciou samotnú námornú delimitáciu do slepej uličky začiatkom osemdesiatich rokov 20. storočia. Našťastie neskoršia jurisprudencia v námornej delimitácii sa postupom času stala viac štruktúrovanou a predvídateľnou. Rozhodovacia prax medzinárodných súdov začiatkom 21. storočia vytvorila postupne celý metodologický systém námornej delimitácie, umožňujúca medzinárodným súdom jednotný postup v námornej delimitácii s jeho modifikáciou zodpovedajúci každému danému prípadu námornej delimitácie. Napriek tomu je delimitácia svoju imanentnou podstatou vždy jedinečná a komplexná, rešpektujúc špecifickú charakteristiku každého individuálneho prípadu.

Kľúčové slová: delimitácia, equidistančná línia, relevantné okolnosti, disproporcionalita, spravodlivý výsledok

Úvod

Delimitácia námorných zón patrí bezpochyby k najkontroverznejším, najkomplexnejším a najviac dynamicky rozvíjajúcim sa oblastiam morského práva, ktoré tvorí významnú časť rozhodovacej činnosti medzinárodných súdov – Medzinárodného súdneho dvora (*International Court of Justice* – ICJ), Medzinárodného tribunálu pre morské právo (*International Tribunal for the Law of the Sea* – ITLOS) a Stáleho rozhodcovského dvora (*Permanent Court of Arbitration* – PCA).¹ Zo siedmich námorných zón sa delimitujú najviac tri (pobrežné more,² výlučná ekonomická zóna,³ kontinentálny šelf⁴), zvyšok z rôznych dôvodov

* JUDr. Mag. iur. Viktor Vaculčík, LL.M., PhD. Morskému právu sa venuje od svojho štúdia medzinárodného morského práva u prof. Lagoniho na Univerzite v Hamburgu (2003/2004) ako hlavnej oblasti svojho vedeckého záujmu. V rokoch 2020–2021 pôsobil ako hlavný štátny radca na Námornom úrade (odbor Ministerstva dopravy a výstavby SR). Názory vyjadrené v tomto článku sú výlučne súkromnými názormi autora a nevyjadrujú názor Námorného úradu. E-mail: viktor.vaculcik@centrum.sk. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2284-5904>.

¹ Štáty, ktoré pristúpili k Dohovoru OSN o morskom práve (*United Nations Convention on the Law of the Sea* – UNCLOS), si môžu podľa časti XV čl. 287 vybrať, či prijímajú jurisdikciu ITLOS, ICJ, či arbitrážneho tribunálu podľa Prílohy (*Annex*) VII k UNCLOS, respektíve pre špecifické spory podľa prílohy XVIII k UNCLOS. Štáty si môžu zvoliť aj všetky tri (štyri) možnosti, minimálne však jednu. Štáty, ktoré si nezvolili ani ITLOS, ani ICJ, si vybrali (a to aj konkludentne) arbitrážny tribunál podľa Prílohy VII UNCLOS. V poslednom menovanom prípade sa prípad spravídla prejedná na PCA. Pokiaľ si sporové strany zvolili rôzne *forum*, rozhodovať bude arbitráž podľa Prílohy VII UNCLOS.

neprichádza do úvahy (vnútorné vody,⁵ šíre more,⁶ oblasť⁷). Špecifickou oblasťou delimitácie sú morské zálivy.⁸ V posledných rokoch sa množia prípady, kde sporové strany žiadajú súdnu inštanciu (ICJ, ITLOS, arbitrážny tribunál Príloha VII) delimitovať všetky tri námorné zóny, a to aj za hranicou 200 nm, čím sa takéto požiadavky stávajú otáznymi aj vzhľadom na príslušnosť Komisie pre morské dno (CLCS).⁹

Článok sa venuje analýze genézy delimitácie námorných zón medzi dvoma mílnikmi medzinárodnej judikatúry – rozhodnutiu ICJ v prelomových prípadoch *North Sea Continental Shelf cases* (1969) a *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)* (2009).

1. Relevantná právna úprava

Jedným z dôvodov, prečo delimitácia námorných zón bola a je už desaťročia tak komplexnou, a niekedy až rozporuplnou záležitosťou, je bezpochyby veľmi strohá pozitívnoprávna úprava.

Prvým zakotvením delimitácie bol čl. 6 Dohovoru o pevninskej plytčine (1958).¹⁰ Najprv sa mali štáty na delimitácii dohodnúť, ak by dohoda nebola možná, a niet osobitných

2 Pobrežné more sa rozprestiera najviac 12 námorných míľ (nm) od základných línií, od ktorých sa meria (čl. 3 UNCLOS). Základná línia je spravidla čiara najväčšieho odlivu, ktorá je zakreslená v úradných námorných mapách veľkej mierky pobrežného štátu (čl. 5 UNCLOS).

3 Výlučná ekonomická zóna sa nachádza za pobrežným morom, respektíve príľahlou zónou (ak pobrežný štát vyhlási), pričom nesmie byť širšia ako 200 nm od základných línií (čl. 55 v spojení s čl. 57 UNCLOS).

4 Kontinentálny šelf *de iure* (UNCLOS) nie je (vždy a spravidla ani nie je) totožný s geologickou definíciou prirodzeného predĺženia pevninského územia pod hladinou mora. Ohraničenie kontinentálneho šelfu podľa čl.76 UNCLOS patrí k najkomplikovanejším oblastiam právnej úpravy UNCLOS. Jeho šírka je podľa všeobecného pravidla čl.76 ods.1 UNCLOS najviac 200 nm od základných línií, a tam, kde (pevninský) okraj presahuje 200 nm, je hranica vymedzená osobitnou úpravou tzv. Írskych vzorcov (Hedbergov a Gardinerov) ods. 4, ktoré sú zase ohraničené 2500 m izobatou, respektíve šírkou max. 350 nm od základných línií, čo sa však zase nevzťahuje (výnimka z výnimky, čl. 76 ods. 6 posl. veta) na tzv. podmorské vyvýšeniny (*submarine elevations*), ktoré tvoria prirodzenú časť kontinentálneho okraja.

5 Vnútorné vody sa rozprestierajú od základných línií (čiara najväčšieho odlivu) smerom (späť) k pevnine (čl. 8 UNCLOS). Pobrežný štát má vo vnútorných vodách plnú neobmedzenú suverenitu v plnom rozsahu (morské podložie, vody a vzdušný priestor nad morom), aká by mu prislúchala ako na jeho suchozemskom teritóriu. Vnútorné vody sa spravujú vnútroštátnymi právnymi predpismi pobrežného štátu. Akonáhle sú základné línie zakreslené do máp veľkej mierky, a nie sú predmetom sporu, je definovanie vnútorných vôd jasné a jednoznačné záležitosť, delimitácia preto neprichádza do úvahy.

6 Šíre more je definované negatívne odpočítaním ostatných zón ako všetky časti svetového mora, ktoré nepatria do výlučnej ekonomickej zóny, do pobrežného mora, alebo vnútorných vôd (čl. 86 UNCLOS). Keďže sa na šíre more vzťahujú ďalekosiahle slobody všetkých štátov sveta (plavby, preletu, kladenia káblov, potrubí, umelých ostrovov, rybolovu, vedeckého výskumu) a morské dno podlieha špecifickej právnej úprave a medzinárodnej správe, neprichádza delimitácia medzi (len) dvoma štátmi do úvahy.

7 Oblasťou sa podľa UNCLOS rozumie hlbokomorské dno morí a oceánov vrátane ich podložia (čl. 1 ods.1 UNCLOS) za hranicou kontinentálneho šelfu. Podlieha medzinárodnej správe a úplne špecifickej právnej úprave podľa časti XI UNCLOS, respektíve neskoršou (1994) Dohodou o uplatňovaní časti XI Dohovoru OSN o morskom práve z 10. decembra 1982, ktorá ju v mnohých ohľadoch významne pozmenila.

8 Bezpochyby najznámejším prípadom (a taktiež pomerne kontroverzným) je delimitácia zálivu Fonseca Medzinárodným súdnym dvorom (ICJ) známym ako *Case concerning land, island and maritime frontier dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*. I. C. J Reports 1992.

9 *Commission on the Limits of the Continental Shelf*.

10 Článok 6 vyhlášky ministra zahraničných vecí z 27. júna 1964 o Dohovore o pevninskej plytčine: „1. Kde je tá istá pevninská plytčina príľahlá k územiám dvoch alebo viacerých štátov, pobrežie ktorých leží proti sebe, rozdelenie pevninskej plytčiny medzi tieto štáty sa určí dohodou medzi nimi. Ak nedôjde k dohode, a pokiaľ osobitné okolnosti neoprávňujú iné rozhraničenie, hranicu tvorí stredná čiara, každý bod ktorej je rovnako vzdialený od najbližších bodov základných línií, od ktorých sa meria šírka územných vôd každého z týchto štátov.“

okolností (definícia chýba), delimitačná čiara mala byť stredová línia (*median line*), ktorú tvoria body rovnako vzdialené od najbližších bodov na základných líniách (*baselines*).¹¹ Na tomto mieste treba poznamenať, že stredová línia a equidistančná línia sú v konečnom efekte zameniteľné.

Aj equidistančná, aj stredová delimitačná línia vychádzajú z tej istej metodológie delimitácie, t. j. označenie za jednu alebo druhú líniu, nemá žiaden vplyv na výsledok delimitácie.¹² V doktríne sa medzi stredovou a equidistančnou líniou v podstate veľmi nedi-ferencuje.¹³ Rozdiel medzi oboma označeniami je vyložene terminologický a súvisí skôr s rozdielnou geografickou situáciou pri delimitácii, ako by bol inherentne spätý so samotnou metódou.¹⁴ Ak by sme chceli byť úplne presní, čl. 6 Dohovoru o pevninskej plytčine (1958) rozlišuje medzi delimitáciou štátov ležiacich oproti sebe – v takom prípade sa aplikuje stredová línia (*median line*) a medzi delimitáciou medzi štátmi s priľahlým pobrežím, kde sa aplikuje equidistančná línia (*equidistance line*).¹⁵

Znenie napriek judikatúre 60.–70. rokov 20. storočia nebolo prekvapivo prebraté do nového znenia Dohovoru OSN o morskom práve (UNCLOS¹⁶ 1982) v úprave delimitácie výlučnej ekonomickej zóny, či kontinentálneho šelfu, naopak bolo inkorporované v zakotvení delimitácie pobrežného mora (čl. 15), kde sa však medzi stredovou a equidistančnou metódou už nerozlišuje a používa sa jednotný pojem stredová línia (*median line*) pre priľahlé aj oproti sebe ležiace pobrežia.

Delimitácia výlučnej ekonomickej zóny (čl. 74), respektíve kontinentálneho šelfu (čl. 83) sa má dosiahnuť dohodou s odkazom na všeobecné riešenie medzinárodných sporov (čl. 36 Štatútu Medzinárodného súdneho dvora/ICJ), respektíve osobitné riešenie sporov morského práva (časť XV UNCLOS) s cieľom dosiahnuť spravodlivé riešenie (*equitable solution*).

2. Kde je tá istá pevninská plytčina priľahlá k územiám dvoch susedných štátov, rozhraničenie pevninskej plytčiny sa určí dohodou medzi nimi. Ak nedôjde k dohode, a pokiaľ osobitné okolnosti neopravňujú iné rozhraničenie, hranica sa určí podľa zásady rovnakej vzdialenosti od najbližších bodov základných línií, od ktorých sa meria šírka územných vôd každého z týchto štátov.

3. Pri rozhraničení pevninskej plytčiny by sa každá demarkačná čiara určená v zmysle zásad uvedených v odsekoch 1a2 tohto článku mala určiť podľa námorných máp a zemepisných údajov existujúcich k určitému dátumu, pričom by sa mali uviesť pevné a stále orientačné body na zemi.“

11 Dohovor o pevninskej plytčine, dnes by sme ho terminologicky správnejšie nazvali Dohovor o kontinentálnom šelfe (publikovaný vo vtedajšej ČSSR vyhláškou ministra zahraničných vecí z 27. júna 1964 č. 144/1964 Zb. o Dohovore o pevninskej plytčine) bol jedným zo štyroch dohovorov (Dohovor o pobrežnom mori a priľahlej zóne, Dohovor o kontinentálnom šelfe, Dohovor o širom mori, Dohovor o rybolove) prijatých na 1. konferencii OSN o morskom práve (UNCLOS I), ktorá prebiehala od 24. 2. – 27. 4. 1958 na pôde OSN. Nasledovala neúspešná 2. konferencia (UNCLOS II, 17. 3. – 26. 4. 1960). Až 3. konferencia OSN (UNCLOS III, 1973–1982) bola naozaj úspešnou, keďže sa jej podarilo v podstate kodifikovať celé morské právo prijatím Dohovoru OSN o morskom práve (1982). NORDQUIST, H. M. *United Convention on the Law of the Sea 1982 – A Commentary. Volume 1*. Dordrecht – Boston – London: Martin Nijhoff Publishers, 1985, s. 29–134; DINH, Q. N. – DAILLER, P. – PELLET, A. *Droit international public*. Paris: E. J. A., 1999, s. 1095–1097; IPSEN, K. *Völkerrecht*. München: C. H. Beck, 1999, s. 713; YTURRIAGA, A. J. de. *The International Regime of Fisheries, From UNCLOS to the Presential Sea*. Hague – Boston – London: Martin Nijhoff Publishers, 1997, s. 16.

12 Maritime Delimitation in the Black Sea (*Romania v. Ukraine*), Judgment, I. C. J. Reports 2009, ods. 116.

13 IPSEN, K. *Völkerrecht*, s. 727.

14 CALFLISH, L. In: DUPUY, René-Jean – VIGNES, Daniel (ed.). *A Handbook on the New Law of the Sea. Volume 1*. Dordrecht – Boston – Lancaster: Martinus Nijhoff Publishers, 1991, s. 427.

15 V prvom prípade sa stredová línia definuje ako „čiara, každý bod ktorej je rovnako vzdialený od najbližších bodov základných línií, od ktorých sa meria šírka územných vôd každého z týchto štátov“ (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o pevninskej plytčine). V druhom prípade sa equidistančná línia definuje ako čiara určená podľa „zásady rovnakej vzdialenosti od najbližších bodov základných línií, od ktorých sa meria šírka územných vôd každého z týchto štátov“ (čl. 6 ods. 2 Dohovoru o pevninskej plytčine). Prakticky sa teda jedná o jednu a tú istú delimitačnú metódu.

16 *United Nations Convention on the Law of the Sea*.

V doktríne bola táto úprava delimitácie kritizovaná ako princíp bez obsahu.¹⁷

Ako veľmi kontroverznou sa ukázala otázka aplikácie spoločnej delimitácie pre kontinentálny šelf a výlučnú ekonomickú zónu (*common boundary line*). Časť doktríny (McRae, Bowett) sa prikláňa k názoru, že rozdielne právne režimy majú vplyv aj na samotnú delimitáciu, a teda majú byť delimitované nezávisle od seba.¹⁸ Prevažuje však aplikácia jednotnej delimitačnej línie pre obe zóny naraz aj v doktríne (Evans, Orrego Vicuña, čiastočne Churchill, Lowe), aj v judikatúre (Tunisia/Libya, Libya/Malta, Gulf of Maine, Guinea/Guinea Bissau, St. Pierre et Miquelon a mediácia pápeža Jána Pavla II. medzi Argentínou a Čile). Hoci je samozrejme teoreticky možné určiť rozdielne delimitačné línie, spoločná línia pre obe zóny je jednoducho pragmatické a praktické riešenie,¹⁹ práve preto sa aj stala tak veľmi obľúbenou voľbou. V judikatúre bol dokonca vyslovený názor (Oda), že jednotná delimitačná línia je priam nevyhnutnou z hľadiska princípu *ordre public*.²⁰

Na opačnom konci kritického názorového spektra (Churchill, Lowe) je zase zdôrazňovaná podmienka spravodlivého riešenia (*equitable solution*) pri delimitácii výlučnej ekonomickej zóny a kontinentálneho šelfu zakotveného aj v čl. 74 a 83 UNCLOS, ktoré môže byť v konkrétnom prípade ťažko aplikovateľné pri voľbe jednotnej delimitačnej línie; spravodlivá delimitácia kontinentálneho šelfu nemusí byť nutne spravodlivým riešením pre výlučnú ekonomickú zónu a naopak.²¹

Zdá sa, že napriek istej kontroverzii je spoločná delimitačná línia skôr posudzovaná súdom v každom jednotlivom konkrétnom prípade delimitácie, a bude iste závisieť od návrhu strán a špecifických okolností prípadu.

Ako ešte ďalej uvidíme, práve požiadavka *expressis verbis* spravodlivosti (*equity*) vniesol do delimitácie námorných zón pojem prirodzeného práva,²² ktorý s pozitívno-právnou úpravou občas aj koreluje, zväčša však vnáša do delimitácie veľkú dávku neistoty, keďže spravodlivé riešenie nemusí byť v konkrétnom prípade len jedno.

Bezpochyby zaujímavým javom je úplné prebratie čl. 6 Dohovoru o pevninskej plytčine (1958) – equidistančnej línie nielen do staršej judikatúry (kde je to logické, UNCLOS v tom čase ešte nebol prijatý), ale aj ako samozrejmosť v delimitácii v novej judikatúre, a to práve s odkazom na staršiu medzinárodnú judikatúru. Hoci medzinárodné súdy zatiaľ *expressis verbis* equidistančnú líniu zatiaľ nevyhlásili za obyčajové právo, je už aplikovaná s takou pravidelnosťou a samozrejmosťou (reflektované podaniami štátov v delimitačných sporoch), s tak silným právnym presvedčením (*opinio iuris*), s viac ako 50 ročnou aplikačnou praxou (*consuetudo*), že možno túto základnú metódu delimitácie považovať už za súčasť medzinárodného obyčajového práva.

¹⁷ YTURRIAGA, J. A. de. *Ámbitos de Soberanía en la Convención de las Naciones Unidas sobre el Derecho del Mar-una perspectiva española*. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores-Secretaría General Técnica, 1993, s. 167; EVANS, M. *International Law*. 2nd edition. Oxford University Press, 2006, s. 647.

¹⁸ KAYE, S. K. The Use of Multiple Boundaries in Maritime Boundary Delimitation: Law and Practice. *The Australian Year Book of International Law*. 1998, Vol. 19, s. 57–58.

¹⁹ EVANS, M. D. Delimitation and the Common Maritime Boundary. *The British Yearbook of International Law*. 1993, Vol. 64, No. 1, s. 297; ORREGA VICUÑA, F. La zone économique exclusive: Régime et nature juridique dans le droit international. *Recueil des Cours, Académie de Droit International*. 1986, Vol. 199, s. 123; CHURCHILL, R. R. – LOWE, A. V. *The Law of the Sea*. Manchester University Press, 2014, s. 196.

²⁰ Dissenting opinion of Judge Oda In Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). *I. C. J. Reports*. 1982, ods. 126.

²¹ CHURCHILL, R. R. – LOWE, A. V. *The Law of the Sea*, s. 196.

²² V rámci širokého názorového prúdu právnej filozofie prirodzeného práva.

2. Metódy delimitácie

2.1 Delimitácia na základe princípu spravodlivosti (equity) a relevantných okolností (relevant circumstances)

Prvým významným prípadom delimitácie, v tom čase prelomovým, a ešte stále aktuálne citovaným prípadom delimitácie námorných zón aj v súčasnosti,²³ je spor z konca 60. rokov 20. storočia o delimitáciu kontinentálneho šelfu na Medzinárodnom súdnom dvore, Holandska, Dánska a vtedajšej SRN, jednotne označované ako *The North Sea Continental Shelf cases* (1969).

Dôsledná aplikácia čl. 6 Dohovoru o pevninskej plytčine (1958) by v tomto prípade viedla k výraznému nepomeru medzi delimitovaným kontinentálnym šelfom v pomere k dĺžke pobrežia daného pobrežného štátu. V predmetnom prípade by tak Dánsku s pobrežím dlhým 247 km pripadlo 56 700 km² kontinentálneho šelfu, zato Nemecku s 273 km dlhým pobrežím len polovica dánskeho kontinentálneho šelfu (24 600 km²), Holandsku s 285 km dlhým pobrežím dokonca až 61 400 km² kontinentálneho šelfu. S takýmto výsledkom sa však väčšina sudcov Medzinárodného súdneho dvora nechcela stotožniť, pretože delimitáciu nepokladali ako vypracovanú na základe spravodlivých princípov (*equity*).

Práve preto ICJ vyhlásil čl. 6 Dohovoru (1958) za neaplikovateľný v danom prípade.²⁴

Súd interpretoval spravodlivé princípy mimoriadne extenzívne, dokonca sú podľa jeho názoru úplne neobmedzené, pričom jednotlivé zváženie toho ktorého argumentu na takomto základe bude v konečnom dôsledku závisieť od konkrétneho prípadu.²⁵ Práve tu sa dostávajú do popredia relevantné okolnosti (*relevant circumstances*) konkrétneho prípadu pri tvorbe delimitácie v súlade so spravodlivými princípmi (*equitable circumstances*), čím bol významnou mierou ovplyvnený vývoj delimitácie námorných zón v ďalších desaťročiach.²⁶

Súd za rozhodujúce faktory považoval konfiguráciu pobrežia štátov, geologickú štruktúru delimitovanej oblasti a taktiež rozumnú mieru proporcionality.²⁷

Dôležitý princíp, ktorý bol rešpektovaný v medzinárodnej judikatúre aj v ďalších desaťročiach je princíp *pevnina dominuje moru* (*the land dominates the sea*), pretože práve pevnina (súš) je zdrojom projekcie (suverénnych) práv štátu, ktoré smerujú z pevniny von na more, a nie azda naopak.²⁸

Kontinentálny šelf bol rozsudkom rozdelený medzi všetky tri pobrežné štáty tak, aby každý z nich dostal spravodlivý podiel na kontinentálnom šelfu (*just and equitable share*).²⁹ Spravodlivosť delimitácie má však svoje limity – nerovná sa automaticky rovnosti pri delimitácii (*equity does not necessarily imply equality*), preto nemôžu byť nikdy prírodné podmienky v rozpore s tým, ako sú objektívne (vopred) dané, úplne pozmenené.³⁰

²³ CHARNEY, I. J. L. – ALEXANDER, M. *International Maritime Boundaries. Volume 1*. Dordrecht – Boston – London: Martin Nijhoff Publishers, 1993, s. 166–171; RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf. Volume 1*. Cambridge Grotius Publication Limited, 1992, s. 77.

²⁴ North Sea Continental Shelf cases (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands). Judgment of 20 February 1969, ods. 34.

²⁵ Ibidem, ods. 93.

²⁶ North Sea Continental Shelf cases (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands). Judgment of 20 February 1969, ods. 101.

²⁷ Ibidem, ods. 94.

²⁸ Ibidem, ods. 96.

²⁹ KLEMM, U.-D. Allgemeine Abgrenzungsprobleme verschiedener seerechtlich definierter Räume. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht – Heidelberg Journal of International Law (HJIL)*. 1978, s. 527.

2.2 Zohľadnenie equidistance (equidistance), špeciálnych okolností (special circumstances) a test disproporcionality

Kým prípad *The North Sea Continental Shelf cases* zaviedol do judikatúry medzinárodných súdov uznávaný princíp *equity / relevant circumstances*, progresívny posun v delimitácií v ďalšom významnom rozhodnutí *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic)*³¹ viedol arbitrážny súd k aplikácii alternatívneho princípu *equidistance / special circumstances* (špeciálne okolnosti). V danom prípade bola poloha Normanských ostrovov (Channel Islands) v zátok Seiny a predovšetkým ostrovov Scilly pri britskom pobreží natoľko špecifická – spôsobovala nespravodlivú okolnosť, ktorú bolo treba napraviť vhodnou formou delimitácie.³²

Súd nakoniec uprednostnil z mnohých možných faktorov predovšetkým špeciálne geografické okolnosti prípadu. Odklonil sa v konečnom dôsledku výrazným spôsobom od aplikácie *equity* pri delimitácii ako spravodlivého rozhodnutia (*just and equitable*),³³ a naopak dal väčšiu váhu špeciálnym okolnostiam a vyrovnaní disproporcionality³⁴ pri delimitácii.

Arbitrážny súd považoval disproporcionalitu dokonca za najrelevantnejší princíp pri delimitácii.³⁵ Spravodlivá delimitácia (*equitable delimitation*) nie je podľa názoru súdu ani zdieľanie delimitovanej námornej zóny (v danom prípade kontinentálneho šelfu), ani jej proporcionálne pridelenie vzhľadom na dĺžku pobrežia daného štátu v zmysle distributívneho rozdelenia podielov.

V súlade s predchádzajúcou judikatúrou³⁶ však taktiež nie je možné pri delimitácii ignorovať prírodné danosti pobreží daných štátov. Test disproporcionality je práve preto (len) nápravou disproporcionalných a nespravodlivých výsledkov vyplývajúcich z (objektívnych) geografických konfigurácií pobreží daných štátov.³⁷

Test disproporcionality bol na vtedajšiu dobu veľmi progresívny, a to až na toľko, že bol akceptovaný a aplikovaný ešte aj v novej judikatúre 21. storočia.³⁸

Konkrétne bol test disproporcionality ako vedúci princíp delimitácie aplikovaný na Scilly Islands – ostrovy s veľmi špecifickou polohou v delimitovanej oblasti. Miesto podrobných výpočtov objektívnych geografických daností³⁹ arbitrážny súd upriamil svoju

³⁰ North Sea Continental Shelf cases (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands). Judgment of 20 February 1969, ods. 91.

³¹ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf*, s. 353 an. CHARNEY, I. J. L. – ALEXANDER, M. *International Maritime Boundaries. Volume 2*. Dordrecht – Boston – London: Martin Nijhoff Publishers, 1993, s.1737.

³² KLEMM, U.-D. *Allgemeine Abgrenzungsprobleme verschiedener seerechtlich definierter Räume*, s. 529.

³³ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf*, s. 355.

³⁴ SHAW, N. M. *International Law*. Cambridge University Press, 1997, s. 438.

³⁵ “In short, it is disproportion rather than any general principle of proportionality which is the relevant criterion or factor.” In: *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic)*. *Reports of International Arbitral Awards*. Vol. XVIII, ods. 101.

³⁶ North Sea Continental Shelf cases (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands). Judgment of 20 February 1969, ods. 91.

³⁷ “[I]t is rather a question of remedying the disproportionality and inequitable effects produced by particular geographical configurations or features.” In: *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic)*. *Reports of International Arbitral Awards*. Vol. XVIII, ods. 101.

³⁸ *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment. I. C. J. Reports. 2009, ods. 210.

³⁹ *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic)*. *Reports of International Arbitral Awards*. Vol. XVIII, ods. 250.

pozornosť práve na polohu Scilly Islands, ktorá až dvakrát predlžuje dĺžku pobrežia Spojeného kráľovstva,⁴⁰ oproti polohe francúzskeho ostrova Île d'Ouessant.⁴¹ Arbitrážny súd tento daný geografický faktor považoval za disproporcionálnu špeciálnu okolnosť (*special circumstance*)⁴² vedúcu k nespravodlivej (*unjust and inequitable*) aplikácii všeobecného pravidla equidistančnej línie,⁴³ a práve preto ho zohľadnil pri delimitácii len čiastočne (polovične), v zmysle tzv. *half-effect*. Arbitrážny súd tu videl jasnú koreláciu so spravodlivosťou (*equity*), ktorá nemá za úlohu dosiahnuť úplnú rovnosť pri delení, ale len vhodne napraviť nespravodlivé dôsledky daností geografickej konfigurácie pri delimitácii.⁴⁴

Aj posledné menované polovičné započítanie ostrovov so špecifickou polohou pri delimitácii našlo všeobecnú akceptáciu a súhlas aj v neskoršej medzinárodnej judikatúre.⁴⁵

2.3 Delimitácia neobývaných skalísk

Delimitácia námorných zón môže byť veľkou mierou ovplyvnená existenciou neobývaných skalísk. Hoci štatút takýchto geomorfologických útvarov prešiel predovšetkým po známom kontroverznom prípade *Rockall*⁴⁶ (podobným, hoci neskorším prípadom sú ostrovy *Sala y Gómez*⁴⁷) pomerne dlhým vývojom, spôsobuje právna kvalifikácia neobývaných ostrovov naďalej problémy.

Preto aj bola kategória neobývaných skál⁴⁸ zakotvená jednak v ženevskom Dohovore o pobrežnom mori a Dohovore o kontinentálnom šelfe (1958)⁴⁹ ako aj v neskoršom UNCLOS v čl. 121 ods. 3, pričom takéto geomorfologické útvary nemajú vlastnú výlučnú ekonomickú zónu ani kontinentálny šelf, prislúcha im len pobrežné more. V praxi pretrvávajú problémy s legálnou definíciou neobývaných skalísk, ktorá požaduje, aby boli „*trvale neobývateľné alebo neposkytujúce možnosť samostatnej ekonomickej existencie*“ (čl. 121 ods. 3 UNCLOS).

⁴⁰ BROWN, E. D. The Anglo-French Continental Shelf Case. *The Year Book of World Affairs*. 1979, s. 510.

⁴¹ Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic). *Reports of International Arbitral Awards*. Vol. XVIII, ods. 243.

⁴² *Ibidem*, ods. 245.

⁴³ *Ibidem*, ods. 235.

⁴⁴ *Ibidem*, ods. 251.

⁴⁵ Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. *I. C. J. Reports*. 1985, ods. 78; Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), Judgment. *I. C. J. Reports*. 2009, ods. 110.

⁴⁶ Len tridsať metrov vysoké skalisko Rockall s rozlohou iba 30 m² nachádzajúce sa 320 nm od Faerských ostrovov a 300 nm od Spojeného kráľovstva (Škótska) sa stalo predmetom územných nárokov Spojeného kráľovstva, Dánska a Írska. Spojené kráľovstvo sa muselo uspokojiť iba s vyhlásením pobrežného mora. SHAW, N. M. *International Law*. Cambridge University Press, 1997, s. 399; STUMMEL, D. In: BERNHARDT, R. *Encyclopedia of Public International Law. Volume 4*. North-Holland, 2000, s. 265.

⁴⁷ Vyhlásené deklaráciou čilskej vlády 15. 9. 1985 za ostrov s vlastným 350 nm kontinentálnym šelfom, hoci sa jedná o ostrov neobývaný a pústy, s rozlohou 1190m x 152m, a to 2000 nm (!) od čilského pobrežia. KARAGIANNIS, S. Les rochers qui ne se prêtent pas à l'habitation humaine ou à une vie économique propre et le droit de la mer. *Revue belge de droit international*. 1996, Vol. XXIX, s. 612.

⁴⁸ Definíciou ostrova (prírodným spôsobom vytvorená súš obklopená vodou, ktorá z nej vyčnieva aj počas prílivu, čl. 10) bola doktrínou vyčítaná prílišná vágnosť, takže by sa (ilustratívne nadnesene povedané) vzťahovala aj na geomorfologické útvary, „na ktorých môže čajka stáť len jednou nohou“. KLEMM, U.-D. *Allgemeine Abgrenzungsprobleme verschiedener seerechtlich definierter Räume*, s. 546.

⁴⁹ Vyhlásený vo vtedajšej ČSSR ako Vyhláška ministra zahraničných vecí z 31. júla 1965 č. 101/1965 Zb. o Dohovore o územných vodách a osobitnom pásme, respektíve ako Vyhláška ministra zahraničných vecí z 27. júna 1964 č. 144/1964 Zb. o Dohovore o pevninskej plynčine.

Prima facie napomohlo zakotvenie týchto nových faktorov pretriedeniu „skutočných“ ostrovov od trpasličích ostrovčekov, avšak aj požiadavka obývateľnosti a ekonomickej samostatnosti sú v konečnom dôsledku len otázkou vynaložených finančných prostriedkov.⁵⁰

Niekedy je však rozhodovanie v medzinárodných sporoch (až príliš) benevolentné. Tak ako v medzinárodnom spore medzi Islandom a Nórskom o delimitáciu kontinentálneho šelfu ostrova Jan Mayen.

Hoci zmierovacia komisia (*conciliation commission*) neuznala argumentáciu Islandu, že sa jedná iba o neobývanú skalú, samotná delimitácia bola špecifická v tom, že na určenie základných línií (*baselines*) bol používaný neobývaný skalný ostrov Kolbeinsey ako aj ostrov Hvalbakur, ktorý sa nachádzal pomerne dosť ďaleko od pobrežia, avšak obe strany vcelku prekvapivo pokladali delimitáciu ako takú za spravodlivú (*equitable*).⁵¹

K určeniu stredovej línie (*median line*) ako východiskového bodu delimitácie so zohľadnením špeciálnych okolností (*special circumstances*) komisia pristúpila skoro automaticky.⁵²

Rozhodnutie komisie takisto prispelo k istému zhrnutiu dovedy aplikovaných metód delimitácie kontinentálneho šelfu: princípu prirodzeného predĺženia kontinentálneho šelfu, uznanie stredovej línie (*median line*) za spravodlivé (*equitable*) riešenie, uznanie prípadných špeciálnych okolností (*special circumstances*), aplikácia princípu enklávy pre ostrovy, ktoré sa nachádzajú vo výlučnej ekonomickej zóne druhej strany ako aj princíp vzájomnej kooperácie pri ťažbe nerastného bohatstva z kontinentálneho šelfu. Island aj Nórsko odporúčanie komisie zmluvne prijali.⁵³

2.4 Aplikácia spravodlivých princípov (*equitable principles*)

Prípád delimitácie kontinentálneho šelfu medzi Tuniskom a Líbyou⁵⁴ (1982) patrí bezpochyby k najvýznamnejším rozhodnutiam delimitácie a je citovaný do dnešných dní ako významný precedens. Nejednalo sa ani o spor v úzkom slova zmysle, ale o žiadosť Tuniska a Líbye, aby Medzinárodný súdny dvor určil princípy a zásady, podľa ktorých má delimitácia prebiehať.⁵⁵

Zdôraznením tézy, že kontinentálny šelf *de iure* nemusí byť nutne totožný s geomorfologickým poňatím šelfu,⁵⁶ dospel súd k záveru, že delimitácia kontinentálneho šelfu ako prirodzeného pevninského predĺženia sa neobmedzuje len na kopírovanie prírodných daností daného šelfu. Naopak ako podstatné sa do popredia dostávajú spravodlivé princípy (*equitable principles*), ktoré majú prednosť pred prirodzeným predĺžením, toto môže len potvrdiť správnosť danej delimitácie toho-ktorého prípadu.⁵⁷ Geologické charakte-

⁵⁰ KLEMM, U.-D. *Allgemeine Abgrenzungsprobleme verschiedener seerechtlich definierter Räume*, s. 560.

⁵¹ CHARNEY, I. J. L. – ALEXANDER, M. *International Maritime Boundaries. Volume 2*, s. 1737.

⁵² DIPLA, H. L'arrêt de la Cour Internationale de Justice en l'Affaire de la délimitation maritime dans la région située entre le Groenland et Jan Mayen. *Revue Générale de droit international public*. 1994, s. 911.

⁵³ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf*, s. 699–700. CHARNEY, I. J. L. – ALEXANDER, M. *International Maritime Boundaries. Volume 2*, s. 1759; IPSEN, K. *Völkerrecht*, s. 699, 761.

⁵⁴ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). *I. C. J. Reports*. 1982, s. 18.

⁵⁵ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf*, s. 879, 921.

⁵⁶ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). *I. C. J. Reports*. 1982, ods. 41.

⁵⁷ *Ibidem*, ods. 44.

ristiky kontinentálneho šelfu nie sú sami o sebe rozhodujúcim faktorom pri delimitácii, slúžia len ako pomocné kritérium pri aplikácii medzinárodného práva. Naopak, pri delimitácii sú významné aj ďalšie faktory ako geomorfológia, všeobecná geografická charakteristika pobrežia či súčasné fyzikálne vlastnosti morského dna.⁵⁸

Špecifikom daného prípadu je bezpochyby rozhodovanie *in abstracto* so zohľadnením všetkých faktorov, pričom však ich skutočná aplikácia *in concreto* bola mnohokrát rozporuplná, niektoré faktory súd zohľadnil, niektoré vôbec nevzal do úvahy, alebo len z časti, pričom samotná argumentácia súdu nebola vždy jasná a presvedčivá.⁵⁹

Delimitácia musí byť postavená na spravodlivých princípoch (*equitable principles*), pričom aj samotný výsledok musí byť spravodlivý (*equitable*). Nie však každý princíp, ktorým sa riadi delimitácia, je sám o sebe spravodlivým princípom, svoju vlastnosť *spravodlivý* získa až koreláciou k spravodlivosti výsledku. Spravodlivé princípy teda nesmú byť interpretované *in abstracto*, ale je práve na rozhodovaní súdu, aby vybral vhodné princípy delimitácie pre konkrétny prípad, ktoré povedú k spravodlivému výsledku.⁶⁰

Takáto aplikácia kritérií pri delimitácii samozrejme pri hore uvedenom postupe nutne vedie k mimoriadnemu subjektivismu rozhodovania.⁶¹

Prípad delimitácie *Tunisia/Libya* je príkladom azda až extrémne vyhranenej aplikácie spravodlivých princípo. Súd šiel dokonca úplne za hranu pozitívneho práva, keď legálny koncept spravodlivosti (*equity*) dal na úroveň spravodlivosti súdneho rozhodnutia (*idea of justice*). Toto prirodzené právo spravodlivosti (*equity*) sa pritom podľa súdu nedostáva do konfliktu s pozitívnym právom, ale má byť dokonca ako všeobecne aplikovateľný princíp medzinárodného práva priamo aplikovateľný. Medzinárodný súdny dvor však zároveň odlíšil rozhodovanie na základe spravodlivosti (*equity*) od rozhodovania *ex aequo et bono*, pričom posledne menovaný spôsob je možný len na základe návrhu strán.⁶²

Nie je však jasné, kde presne prebieha pomyselná hranica, pretože robiť rozdiely iba na základe formálnych kritérií (návrhu strán) nie je práve prínosné, najmä keď obsah rozhodovania (*equity*) je v podstate identický.

Nie je prekvapením, že prípad delimitácie *Tunisia/Libya* bol v doktríne všeobecne kritizovaný,⁶³ treba však na druhej strane zdôrazniť názorovú nejednotnosť sudcov.⁶⁴

Aplikácia spravodlivosti bez rozdielu⁶⁵ v každom prípade priniesla do medzinárodnej judikatúry obrovskú mieru nepredvídateľnosti, ak nie záhadnosti⁶⁶ podľa čoho súd vôbec dospel k riešeniu v konkrétnom prípade. Takisto boli týmto spôsobom spochybnené samotné právne základy, ktoré už nemusia byť formálne objektívne, lebo stačilo, ak bol výsledok *spravodlivý*. Napriek jasnému presvedčeniu Medzinárodného súdneho dvora v prípade *Tunisia/Libya* o spravodlivom výsledku v danom prípade by bolo azda možné

⁵⁸ Ibidem, ods. 61, 68.

⁵⁹ ZOLLER, E. Recherche sur les méthodes de délimitation du plateau continental: À propos de l'affaire Tunisie-Libye. *Revue Générale de Droit International Public*. 1982, s. 656–659.

⁶⁰ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). *I. C. J. Reports*. 1982, ods. 70.

⁶¹ DINH, Q. N. – DAILLER, P. – PELLET, A. *Droit international public*, s. 1138–1139.

⁶² Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). *I. C. J. Reports*. 1982, ods. 71.

⁶³ ZOLLER, E. Recherche sur les méthodes de délimitation du plateau continental: À propos de l'affaire Tunisie-Libyes, s. 645–678.

⁶⁴ Dissenting opinion of Judge Oda In Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). *I. C. J. Reports*. 1982, s. 157, ods. 1.

⁶⁵ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf*, s. 43.

⁶⁶ EVANS, M. *International Law*, s. 648–649.

namietaf, že spravodlivých riešení môže byť nekonečne veľa,⁶⁷ najmä keď základ spravodlivosti bolo treba hľadať viac v prirodzenom práve ako v práve pozitívnom.⁶⁸

Súčasná doktrína sa snaží o formálne rozlišovanie medzi hľadaním spravodlivého rozhodnutia (*equity*), ktoré je ešte súčasťou práva (*praeter legem*), a rozhodovaním *ex aequo et bono* mimo práva (*extra legem*).⁶⁹ Rozdiel medzi nimi je aj procesný, keďže na rozhodovanie *ex aequo et bono* je potrebný podľa čl. 38 ods. 2 Štatútu Medzinárodného súdneho dvora návrh oboch strán.⁷⁰ Vyplýva to aj z judikatúry Medzinárodného súdneho dvora, ktorá dôsledne rozlišuje medzi *ex aequo et bono*, na čo treba návrh oboch strán, a hľadaním spravodlivého riešenia – *equity* v rámci práva, t. j. výberom takej interpretácie z viacerých možných interpretácií, ktorá dosiahne najspravodlivejší výsledok v danom prípade.

Jedná sa o rozhodovanie *infra legem*, výslovná žiadosť strán nie je potrebná.⁷¹ Cieľom nie je nájsť jednoduché spravodlivé riešenie (*equitable solution*), ale práve takého spravodlivého riešenia, ktoré vyplýva z aplikovateľného práva v danom prípade.⁷² *Equity* je teda v takomto ponímaní chápaná ako metóda interpretácie platného medzinárodného práva, pričom je zároveň jedným z jeho atribútov,⁷³ ktoré sa s ním implicitne spája.

2.5 Sociálnoekonomické faktory

Je istým prekvapením, že argumentácia sociálnymi a predovšetkým ekonomickými faktormi ako významný argument pri delimitácii dala na seba pomerne dosť dlhú dobu čakať.

Zástancovia tohto argumentu, ktorý však nemá zakotvenie v UNCLOS, ba ani nijak priamo nevyplýva z medzinárodnej obvyčaj, obhajujú jeho dôležitosť kvôli priamemu vplyvu delimitácie (najmä výlučnej ekonomickej zóny) na existenčnú možnosť obživy miestneho obyvateľstva žijúceho na pobreží, s čím sú imanentne spojené aj sociálne vplyvy na miestne komunity obyvateľstva.

Vo významnom precedense *Gulf of Maine (1984)*⁷⁴ dokonca obe strany v spore o delimitáciu – Kanada a Spojené štáty Americké žiadali uznať socioekonomické faktory za jeden z významných faktorov v zmysle relevantných skutočností (*relevant circumstances*) pri delimitácii rybárskej zóny.⁷⁵ Boli aj naozaj vzaté do úvahy pri skúmaní, či bol delimi-

⁶⁷ IPSEN, K. *Völkerrecht*, s. 765.

⁶⁸ *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. *I. C. J. Reports*. 1982, ods. 71.

⁶⁹ TRAKMAN, L. *Ex Aequo et Bono: Demystifying an Ancient Concept*. *Chicago Journal of International Law*. 2008, Vol. 8, No. 2, Article 11, s. 627.

⁷⁰ *How the Court Works*. In: *icj-cij.org* [online]. [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: <www.icj-cij.org/en/how-the-court-works>.

⁷¹ *Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda)*, Judgment. *I. C. J. 2022*, Separate opinion of Judge Iwasawa, ods. 5, 6.

⁷² *Fisheries Jurisdiction case (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland)*, Judgment. *I. C. J. Reports*. 1974, ods. 78.

⁷³ *Case concerning the Frontier Dispute (Burkina Faso/Mali)*. *I. C. J. Reports*. 1986, ods. 28.

⁷⁴ *Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area*, Judgment. *I. C. J. Reports*. 1984, s. 246.

⁷⁵ Rybárske zóny boli predchodcom výlučných ekonomických zón podľa UNCLOS. Vznikli jednostranným vyhlásením pobrežných štátov hlavne v 50. rokoch 20. storočia. Významná je v tomto ohľade *Santiago Declaration (1952)*, kde Peru, Ekvádor, Čile vyhlásili spoločne 200 míľové rybárske zóny pri svojich pobrežiach. Costa Rica vyhlásila 200 nm rybársku zónu ešte v roku 1948 a Brazília, Honduras v roku 1950. Tento dynamický vývoj bol vyústením vyhlásením prezidenta USA Harryho Trumana z 28. septembra 1945, ktorý vyhlásil ochranu biologických zdrojov mora a jeho podložia. Vydal tým rozhodujúci impulz na právnú úpravu jednak kontinentálneho šelfu, jednak rybárskych zón, ktoré sa neskôr vyvinuli do výlučných ekonomických zón. YTURRIAGA, A. J. de. *The International Regime of Fisheries, From UNCLOS to the Presential Sea*, s. 3, 5–10.

táciou dosiahnutý spravodlivý výsledok (*equitable result*).⁷⁶ Rybárstvo bolo v danej oblasti vykonávané dlhodobo a bolo významným socioekonomickým faktorom pre Kanadu,⁷⁷ kým USA sa zase odvolávali na historickú prítomnosť amerických občanov (rybárov) v danej oblasti.⁷⁸ Napriek tomu, že aj Kanada, aj USA mali v tomto ohľade vo svojej podstate veľmi podobnú argumentáciu, súd prekvapivo socioekonomické faktory ako relevantnú skutočnosť neuznal, pretože miera dopadu na miestne obyvateľstvo by nebola natoľko závažná, že by ekonomický výpadok mal až katastrofický dopad na živobytie a životnú úroveň.⁷⁹ *Argumentum ad contrario* z tohto rozhodnutia Medzinárodného súdneho dvora vyplýva, že socioekonomický faktor, aj keď by bol v danom prípade závažný, musí na to, aby bol vzatý do úvahy ako relevantná skutočnosť, mať až katastrofálny dopad na miestne obyvateľstvo. To však v prípade vyspelých krajín zrejme nenastane nikdy, pretože vyspelé hospodárstva majú ekonomické nástroje, aj reálne možnosti dopady na miestne obyvateľstvo zmierniť, respektíve preorientovať miestnu ekonomiku. Takýto veľmi úzky výklad zrejme *de facto* obmedzuje uplatnenie socioekonomických faktorov len na slabo rozvinuté krajiny tretieho sveta a v prípade vyspelých krajín robí uplatnenie kritéria socioekonomických faktorov vyložene iluzórnym.

Zaujímavosťou prípadu je, že súd síce uznal metódu delimitácie equidistanciou, korigovanej špeciálnymi okolnosťami (*equidistance/special circumstances*), avšak najväčšiu váhu dal spravodlivým kritériám, vedúce k spravodlivému výsledku (*equitable result*) delimitácie. Tým sa veľmi priblížil k prípadu delimitácie *Tunisia/Libya*.⁸⁰

Prípad bol taktiež špecifickým tým, že prebiehala delimitácia dvoch morských zón naraz (vtedajšej rybárskej a kontinentálneho šelfu),⁸¹ pričom sa jednalo o prvý prípad v judikatúre, ktorý sa podrobne vyjadril k eventuálnym podmienkam takejto línie.⁸² Súd došiel k záveru, že spoločná delimitačná línia nie je zakázaná žiadnou normou medzinárodného práva, a je teda dovolená, pričom v danom prípade bola aj reálne možná.⁸³ V doktríne bol však prípad v tomto ohľade kritizovaný za prílišné zdôrazňovania spravodlivosti (*equity*) z geografického hľadiska, pričom spravodlivé rozdelenie hospodárskych zdrojov sa tak dostalo úplne do úzadia.⁸⁴

Problémom daného prípadu bola v podstate absencia prirodzených (geologických, geomorfologických, prírodných) hraníc⁸⁵ a požiadavka strán zohľadniť faktory ekonomické, vojenské a vedeckého výskumu, pričom rozhodovanie *ex aequo et bono* bolo predom stranami vylúčené.

⁷⁶ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, Judgment. *I. C. J. Reports*. 1984, ods. 230.

⁷⁷ *Ibidem*, ods. 234, 236.

⁷⁸ *Ibidem*, ods. 233.

⁷⁹ *Ibidem*, ods. 237, 238.

⁸⁰ Samotný ICJ to však takto nevidel. Ako rozdiel uvádza, že v prípadoch *Tunisia/Libya* a *North Sea Continental Shelf* sa musel súd len vyjadriť vzhľadom na faktory, ktoré ovplyvňujú samotnú delimitáciu, nie však vykonať samotnú delimitáciu a prípad sa podobá skôr na prípad *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French republic)*. To je samozrejme z formálneho hľadiska pravda. Z obsahovej stránky však argumentačne súd používa úplne iné argumenty, reagujúc na vtedy najnovší vývoj v oblasti delimitácie, ktoré arbitrážny súd (United Kingdom/French Republic) v tom čase nepoužil.

Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, Judgment. *I. C. J. Reports*. 1984, ods. 24–25.

⁸¹ *Ibidem*, ods. 26.

⁸² ORREGA VICUÑA, F. La zone économique exclusive: Régime et nature juridique dans le droit international. *Recueil des Cours, Académie de Droit International*. 1986, Vol. 199, s. 126.

⁸³ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, ods. 27.

⁸⁴ CHURCHILL, R. R. – LOWE, A. V. *The Law of the Sea*, s. 196.

⁸⁵ *Ibidem*, ods. 56.

Podľa názoru súdu pozitívna právna úprava vyžaduje iba aplikáciu spravodlivých kritérií (*equitable criteria*) pri delimitácii, ktoré predstavujú predovšetkým geografické kritéria. Až po ich aplikácii pri určení samotnej línie delimitácie je možné pristúpiť k aplikácii ďalších kritérií, ktoré, stále v súlade s právom (*rule of law*), povedú k spravodlivému výsledku (*equitable result*).⁸⁶

Spravodlivé kritéria delimitácie pritom nemôžu byť dopredu určené, pretože sa prispôbujú konkrétnemu prípadu⁸⁷ a ich aplikácia môže tým pádom v rôznych prípadoch viesť úplne k rozdielnym výsledkom,⁸⁸ napriek tomu však ICJ považoval za základnú normu delimitácie práve spravodlivé princípy (*equitable principles*).⁸⁹

Socioekonomické faktory, hoci aj predkladané stranami, nakoniec predsa len neboli považované za relevantné skutočnosti (*relevant circumstances*) pri delimitácii.⁹⁰

2.6 Vzdialenosť od pobrežia a odmietnutie proporcionality

Hoci sa judikatúra medzinárodných súdov v polovici 80. rokov 20. storočia začínala kryštalizovať do konzistentnej podoby, významný rozsudok ICJ v prípade delimitácie kontinentálneho šelfu medzi Líbyou a Maltou (1985)⁹¹ skôr svedčil o opaku.

Špecifikom prípadu bol bezpochyby fakt, že hoci Líbya nepodpísala v tom čase už starší Dohovor o pevninskej plytčine (správnejšie kontinentálnom šelfe, 1958), UNCLOS (1982) v čase sporu z pochopiteľných dôvodov ešte nestihol nadobudnúť účinnosť.

ICJ však napriek tomu považoval ustanovenie čl. 76 UNCLOS o hraniciach kontinentálneho šelfu dokonca už za medzinárodné obyčajové právo,⁹² hoci doktrína ešte ani dnes, štyridsať rokov neskôr, dané ustanovenie za obyčajové právo nepovažuje, práve kvôli inherentnej komplikovanosti a rozporuplnosti predmetného ustanovenia.⁹³

Ďalším špecifikom rozsudku bolo zahrnutie určenia maximálnej šírky výlučnej ekonomickej zóny⁹⁴ ako relevantná skutočnosť (*relevant circumstance*) pri delimitácii samotného kontinentálneho šelfu.⁹⁵ Právny režim výlučnej ekonomickej zóny podľa znenia UNCLOS *mutatis mutandis* zodpovedá kontinentálnemu šelfu. Práve preto niet výlučnej ekonomickej zóny bez príslušného kontinentálneho šelfu,⁹⁶ avšak naopak je to práve možné.⁹⁷

⁸⁶ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, ods. 59.

⁸⁷ Ibidem, ods. 157.

⁸⁸ Ibidem, ods. 158.

⁸⁹ Ibidem, ods. 230.

⁹⁰ Ibidem, ods. 237.

⁹¹ Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. *I. C. J. Reports*. 1985, s. 13.

⁹² Ibidem, ods. 27. CHARNEY, I. J. L. – ALEXANDER, M. *International Maritime Boundaries. Volume 1*, s. 1650.

⁹³ YTURRIAGA, J. A. de. *Ámbitos de Jurisdicción en la Convención de las Naciones Unidas sobre el Derecho del mar-una perspectiva española*, s. 263; EVANS, M. *International Law*, s. 642; GLORIA, CH. In: IPSEN, K. *Völkerrecht*. München: C. H. Beck, 1999, s.756; DINH, Q. N. – DAILLER, P. – PELLET, A. *Droit international public*, s. 1136.

⁹⁴ Hoci strany nič také nežiadali.

⁹⁵ Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. *I. C. J. Reports*. 1985, ods. 33.

⁹⁶ Právny režim kontinentálneho šelfu vzniká *ipso facto et ab initio*, na rozdiel od výlučnej ekonomickej zóny. V prípade poslednej menovanej zóny je však názor v doktríne nie celkom jednotný.

⁹⁷ “Although there can be a continental shelf where there is no exclusive economic zone, there cannot be an exclusive economic zone without a corresponding continental shelf.” Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. *I. C. J. Reports*. 1985, ods. 34. Je to jedna z najcitovanejších téz v neskorších, vrátane súčasných rozhodnutiach.

Tak ako v predchádzajúcich prípadoch sa ICJ pri delimitácii kontinentálneho šelfu odvolal na aplikáciu spravodlivých princípov (*equitable principles*) vo všetkých relevantných skutočnostiach (*relevant circumstances*) s cieľom dosiahnuť spravodlivý výsledok (*equitable result*).⁹⁸

ICJ neuznal akékoľvek ekonomické faktory Malty (ostrovná krajina bez energetických surovín naviazaná na rybolov) pri delimitácii kontinentálneho šelfu, ako absolútne neko-relujúce s aplikovateľnými pravidlami medzinárodného práva v súvislosti s kontinentálnym šelfom, či jeho delimitáciou, ktoré ani len neposkytuje priestor na takéto úvahy.⁹⁹

Naopak, ICJ uznal koreláciu (vojenskej) bezpečnosti pri delimitácii kontinentálneho šelfu, pričom však dospel k záveru, že v danom prípade takýto problém nenastal.¹⁰⁰

Rozhodnutie ICJ v prípade *Libya/Malta* je zároveň prvým precedensom, kde súd odmietol uznať nadradenosť geologickej charakteristiky kontinentálneho šelfu a dal naopak vyložené prednosť kritériu vzdialenosti od pobrežia.¹⁰¹

ICJ taktiež odmietol uznať celkovú rozlohu štátov (*landmass*), zato však dĺžky relevantných pobreží (*relevant coasts*) pre delimitáciu.¹⁰²

ICJ posúdil geografické okolnosti prípadu tak, že vzal do úvahy nielen samotné dva štáty (čo by bolo možné rozumne očakávať), ale hľadel na prípad ako na delimitáciu medzi severným a južným pobrežím Stredozemia, pričom Malta mala vystupovať ako nepatrný geografický element celého regiónu.¹⁰³ ICJ vyhlásil, že pri takto zohľadnenej delimitácii nenastala žiadna disproporcía,¹⁰⁴ samotný test proporcionality odmietol vykonať,¹⁰⁵ a to práve kvôli priveľmi rozdielnym dĺžkam relevantných pobreží.¹⁰⁶

Nakoniec však dospel k záveru, že test proporcionality bol splnený (v skutočnosti však aplikoval test disproporcionality) a delimitácia viedla k spravodlivému výsledku (*equitable result*).¹⁰⁷

Odvolávanie sa súdneho dvora na spravodlivosť (*equity*) ako na princíp medzinárodného práva sa v doktríne nestretlo s veľkým pochopením, skôr sa stal pohodlným argument v aplikačnej praxi pri rozhodovaní prípadu, v ktorom súd nemal právomoc rozhodnúť *ex aequo et bono*.¹⁰⁸

Napriek uznanej téze medzinárodného práva rovnosti štátov (*equality*), ICJ úplne odmietol požiadavku Malty, aby rozsah námorných zón bol projekciou suverenity štátu a dokonca jej nepriznal vôbec žiadnu váhu pri delimitácii.¹⁰⁹

⁹⁸ Ibidem, ods. 45.

⁹⁹ Ibidem, ods. 50.

¹⁰⁰ Ibidem, ods. 51.

¹⁰¹ DIPLA, H. *L'arrêt de la Cour Internationale de Justice en l'Affaire de la délimitation maritime dans la région située entre le Groenland et Jan Mayen*, s. 902.

¹⁰² Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. I. C. J. Reports. 1985, ods. 66.

¹⁰³ Ibidem, ods. 69.

¹⁰⁴ Tzv. test disproporcionality bol zavedený do medzinárodnej judikatúry rozhodnutím *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic)*.

¹⁰⁵ Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. I. C. J. Reports. 1985, ods. 75.

¹⁰⁶ CHARNEY, I. J. L. – ALEXANDER, M. *International Maritime Boundaries. Volume 1*, s. 1658.

¹⁰⁷ Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. I. C. J. Reports. 1985, ods. 78.

¹⁰⁸ CONFORTI, B. *L'arrêt de la Cour Internationale de Justice dans l'affaire de la délimitation du plateau continental entre Libye et Malte*, s. 320–322.

¹⁰⁹ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf. Volume 2*, s. 1526; Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta), Judgment. I. C. J. Reports. 1985, ods. 54.

ICJ tak ako vo všetkých predchádzajúcich prípadoch postupoval úplne rovnako, a hoci to nepovažoval za pravidlo (ktoré však nikdy nebolo ešte porušené), narysoval stredovú líniu (*median / equidistance line*), ktorú potom prispôbil vzhľadom na relevantné okolnosti (*relevant circumstances*) daného prípadu – nepomer medzi pobrežiami a ich vzájomná vzdialenosť, poloha bodov, z ktorej bola stredová línia určená, a konečne všeobecný geografický kontext.¹¹⁰

Dané rozhodnutie, hoci je stále ešte citované v novších rozhodnutiach, je považované kvôli inherentnej rozporuplnosti a nie vždy presvedčivej argumentácii súdu za veľmi kontroverzné.¹¹¹ Nemožno mu však uprieť svoje miesto v genéze medzinárodnej námornej delimitácie – v danom prípade sa ICJ posunul z tézy spravodlivosti princípov pri delimitácii na spravodlivosť výsledku.¹¹² Práve zdôrazňovanie spravodlivého výsledku (*equitable result*) vnieslo do medzinárodnej judikatúry veľkú mieru neistoty a subjektivismus rozhodovania.¹¹³

2.7 Trojstupňový test delimitácie

Delimitácia morských zón dospela nakoniec v súčasnosti do stabilizovanej medzinárodnej judikatúry do podoby trojstupňového testu, ktorý našiel všeobecnú podporu a bol prebratý, aspoň vo svojej základnej štruktúre, vo všetkých ďalších prípadoch delimitácie až do súčasnosti.

Precedens, ktorý tento trojstupňový test vytvoril, je prípad *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*¹¹⁴ v spore medzi Rumunskom a Ukrajinou na začiatku 21. storočia.

ICJ vychádzal zo známej východiskovej tézy „súš ovláda more“ (*the land dominates the sea*) – premietnutie pobrežia na rozsah námorných zón, téza, ktorá je prítomná v sporoch o námornú delimitáciu od prípadu *North Continental Shelf cases* až po súčasnosť.¹¹⁵

Práve relevantné pobrežia pobrežných štátov v spore plnia dvojakú úlohu – jednak určujú špecifické podmienky každého prípadu, jednak sú použité pri vzájomnom pomere dĺžky pobreží a prisúdených morských zón – tzv. test disproporcionality, ktorý bol zavedený do medzinárodnej judikatúry prípadom *Delimitation of the Continental Shelf (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic)*.

Práve chýbajúca projekcia pobrežia na delimitované zóny (kontinentálny šelf, výlučná ekonomická zóna) bola dôvodom na vylúčenie ukrajinského ústia rieky Dneper,¹¹⁶ naopak, v plnej miere bolo zohľadnené celé rumunské pobrežie.¹¹⁷

Dĺžka relevantných pobreží bola v danom prípade 248 km (Rumunsko) a 705 km (Ukraina), pomer dĺžky pobreží 1 : 2,8.¹¹⁸

¹¹⁰ Ibidem, ods. 77–78.

¹¹¹ CONFORTI, B. *L'arrêt de la Cour Internationale de Justice dans l'affaire de la délimitation du plateau continental entre Libye et Malte*, s. 314.

¹¹² Ibidem, s. 319.

¹¹³ Ibidem, s. 323, 325.

¹¹⁴ *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment. I. C. J. Reports. 2009, s. 61.

¹¹⁵ Ibidem, ods. 77, 99.

¹¹⁶ Ibidem, ods. 100.

¹¹⁷ Ibidem, ods. 88.

¹¹⁸ Ibidem, ods. 88, 103, 104.

ICJ najprv pristúpil z hľadiska metodologického postupu delimitácie k určeniu relevantnej oblasti (*relevant area*) delimitácie. Právna podstata relevantnej oblasti spočíva jednak v konfigurácii relevantných pobreží v celkovom geografickom kontexte ako aj v jednotlivých metódach projekcii (premietnutia) týchto pobreží na morské zóny, podľa okolností konkrétneho prípadu (v staršej judikatúre by to boli špeciálne okolnosti – *special circumstances*). Relevantná oblasť je však aj nevyhnutná na hore spomínaný test disproporcionality. ICJ ho nepokladal za metódu delimitácie *stricto sensu*,¹¹⁹ aj keď v skutočnosti sa stal imanentnou a neoddeliteľnou súčasťou metodológie delimitácie posledných štyridsať rokov medzinárodnej judikatúry.

V súlade so staršou judikatúrou,¹²⁰ zmyslom delimitácie nie je rozdeliť stranám rovnaké, ba ani dokonca proporcionálne podiely na morských zónach v relevantnej oblasti, lež práve testom disproporcionality sa má zabrániť eventuálnej výraznej disproporcionalite (*significant disproportionality*) pomeru relevantných pobreží k morským zónam na základe delimitácie. Praktický výpočet pomeru je pritom približný, s cieľom dosiahnuť spravodlivú delimitáciu (*delimitation that is equitable*).¹²¹

Hlavným prínosom rozsudku ICJ v spore *Maritime Delimitation in the Black Sea* (2009) je bezpochyby zavedenie jednotnej precíznej (a konečne aspoň v hrubých rysoch predvídateľnej) metodológie delimitácie kontinentálneho šelfu, výlučnej ekonomickej zóny, respektíve vytýčenie spoločnej delimitačnej línie pre viaceré námorné zóny.¹²²

V prvom kroku metodológie delimitácie sa najprv vytýči provizórna delimitačná línia, zohľadniac objektívne geometrické metódy aplikované v reálnej geografickej situácii, spravidla sa jedná vždy o equidistančnú líniu (*equidistance line*), respektíve stredovú líniu (*median line*) v prípade delimitácie medzi protihľými pobrežiami.¹²³

ICJ zdôraznil predovšetkým geografické faktory pri vytýčení tejto línie ako aj najvzdialenejšie body pevniny smerom von na more.¹²⁴

V prvom kroku metodológie nie sú zatiaľ zohľadnené žiadne relevantné skutočnosti (*relevant circumstances*), naopak do úvahy sa berú iba výlučne geometrické kritéria na základe objektívnych skutočností daného prípadu.¹²⁵

V danom prípade bolo zvláštnosťou, že pobrežia Ukrajiny a Rumunsko aj priliehali k sebe (keďže Rumunsko a Ukrajina susedia), aj sa nachádzali oproti (Krymský polostrov), takže equidistančná línia (pri priliehajúcich pobrežiach) a stredová línia (pri oproti sebe ležiacich pobrežiach) vytvárali tú istú (provizórnu) delimitačnú líniu. Línia smer zásadne zmenila až polohou pobrežia na opačnej strane Čierneho mora.¹²⁶

V druhom kroku metodológie delimitácie sa v súlade so staršou judikatúrou skontroluje, či delimitácie vedie k spravodlivému výsledku (*equitable solution*). V tomto druhom štádiu sa už zohľadnia faktory daného prípadu, ktoré môžu viesť k úprave provizórnej equidistančnej línie. V tomto ohľade sa v plnej miere preberá staršia medzinárodná judi-

¹¹⁹ *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment. *I. C. J. Reports*. 2009, ods. 110.

¹²⁰ Pozri hore *North Sea Continental Shelf cases*, ods. 18. Pozri hore *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen*, ods. 64.

¹²¹ *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment. *I. C. J. Reports*. 2009, ods. 110, 111.

¹²² *Ibidem*, ods. 115 an.

¹²³ *Ibidem*, ods. 116.

¹²⁴ *Ibidem*, ods. 117.

¹²⁵ *Ibidem*, ods. 118.

¹²⁶ *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment. *I. C. J. Reports*. 2009, ods. 128.

katúra morskej delimitácie v zmysle metódy spravodlivých princípov / relevantných okolností (*equitable principles / relevant circumstances*).¹²⁷

V danom prípade nepomer dĺžky pobreží však nebol tak závažný, aby bola provizórna equidistančná/stredová línia modifikovaná.¹²⁸

Úvahy o bezpečnosti ICJ sice uznal za legitímne, avšak v danom prípade taktiež neopplynili provizórnu delimitačnú líniu.¹²⁹

Zaujímavým delimitačným problémom bol Hadí ostrov, ktorý však Rumunsko považovalo len za opustené skalisko podľa čl. 121 ods. 3 UNCLOS, bez nároku na kontinentálny šelf, či výlučnú ekonomickú zónu.¹³⁰ ICJ sa právnej kvalifikácii skaliska/ostrova však vyhlo, argumentujúc, že projekcia ukrajinského pobrežia nebola polohou ostrova/skaliska narušená, a preto nebolo potrebné tomu prispôbiť provizórnu equidistančnú líniu.¹³¹

V treťom kroku metodológie delimitácie sa skontroluje, či provizórna equidistančná línia (pôvodná, alebo upravená relevantnými okolnosťami v druhom kroku delimitácie) nevedie k nespravodlivému výsledku (*inequitable result*) z dôvodu výrazného nepomeru (*great disproportionality*) medzi danými pobrežiami štátov a námornými zónami vzhľadom na delimitačnú líniu.¹³²

Zároveň to však nemá znamenať splniť obligatórnu podmienku proporcionality medzi pobrežiami a morskými zónami, čo je však inherentný rozpor vzhľadom na požiadavku odstránenia závažnej disproporcionality. Rozpor by sa dal odstrániť úzkym výkladom tak, že myslené sú len markantné disproporcie, a na malé nezrovnalosti si medzinárodné súdy vyhradzujú možnosť špecifickej úpravy podľa okolností daného prípadu, čo však nevyhnutne potom vedie k nepredvídateľnosti rozhodnutí delimitácie, nelichotivá charakteristika staršej judikatúry najmä v 80. rokoch 20. storočia. Umožňuje to koncept spravodlivosti (*equity*), ktorá však už svojou podstatou, najmä ak je aplikovaná nekriticky v prípadoch delimitácie vedie k totálnemu subjektivismu,¹³³ keďže absolútnu spravodlivosť v konkrétnom prípade sotva možno niekedy dosiahnuť. Obetovať z tohto dôvodu predvídateľnosť rozhodnutí sa preto javí ako veľmi otázne.

V teste disproporcionality ICJ *ex post facto* skontroloval spravodlivosť delimitačnej línie, pričom táto kontrola je len približná a nejaké presnejšie pravidlá v podstate neexistujú.¹³⁴

Judikatúra je v tomto ohľade nejednoznačná, a preto je aj na posúdení súdu v konkrétnom spore, ako sa s touto otázkou vysporiada.¹³⁵

V danom prípade bol pomer medzi danými pobrežiami Rumunska a Ukrajiny 1 : 2,8 a pomer relevantnej (delimitovanej) oblasti 1 : 2,1.

Práve preto považoval súd v danom prípade test disproporcionality za splnený, keďže nenašiel žiadnu relevantnú skutočnosť odôvodňujúcu modifikáciu provizórnej equidistančnej línie.¹³⁶

¹²⁷ Ibidem, ods. 120.

¹²⁸ Ibidem, ods. 168.

¹²⁹ Ibidem, ods. 204.

¹³⁰ Ibidem, ods. 180.

¹³¹ Ibidem, ods. 188.

¹³² Ibidem, ods. 122.

¹³³ RESEARCH CENTER FOR INTERNATIONAL LAW. *International Boundary Cases: The Continental Shelf. Volume 1*, s. 43–45; DINH, Q. N. – DAILLER, P. – PELLET, A. *Droit international public*, s. 1138–1139; EVANS, M. *International Law*, s. 648–649.

¹³⁴ *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment. I. C. J. Reports. 2009, ods. 211–212.

¹³⁵ Ibidem, ods. 213.

¹³⁶ Ibidem, ods. 215, 216.

Provizórna equidistančná línia bola tým pádom vyhlásená za konečnú delimitačnú líniu.¹³⁷

Záver

Periódou rokov 1969–2009 bola zatiaľ najdynamickejším obdobím delimitácie námorných zón.

Dôvod možno hľadať okrem iného v samotnom historickom vývoji morského práva ako odvetvia medzinárodného práva verejného, ktorého čiastočná, respektíve temer úplná kodifikácia tesne predchádzala (1958), alebo práve prebiehala v tomto období (1982).

Samotný progresívny vývoj v oblasti delimitácie bol však spôsobený najmä medzinárodnou judikatúrou od 60. rokov 20. storočia, ktorá práve aplikačnou praxou postupne vytvorila metódy delimitácie tak ako ich poznáme dnes, na začiatku 21. storočia.

Už prvé rozhodnutia medzinárodných súdov sa neuspokojili so strohou formálnou aplikáciou čl. 6 Dohovoru o pevninskej plytčine, lež sa snažili naplniť princíp spravodlivosti (*equity*).

Pojem spravodlivosti a jeho neohraničená aplikácia v konkrétnych prípadoch je problematická z dvoch hľadísk. Jednak sa nejedná o pojem pozitívneho práva, s čím úzko súvisí jeho nie úplne jednoznačný obsah.

Okrem toho však imanentne skrýva v sebe riziko subjektivismu jednotlivých rozhodnutí, ktoré vyústilo časom až do ich úplnej nepredvídateľnosti.

Prílišná nekritická aplikácia spravodlivosti je vo svojej podstate už veľmi blízka rozhodovaniu *ex aequo et bono*, na ktoré však medzinárodné súdy vzhľadom na chýbajúcu formálnu požiadavku strán v medzinárodnom spore zatiaľ nenašli oprávnenie.

Hoci aplikácia prirodzeného práva po vyše sto rokov trvajúcej ére pozitivizmu prekvapuje, možno pozorovať paralelný vývoj aplikácie princípov delimitácie, ktoré nevychádzajú z prirodzeného práva, ani *expressis verbis* z pozitívnoprávnej úpravy, ale z podstaty a zmyslu delimitácie morských zón.

Medzi takéto nové princípy možno zaradiť napríklad aplikáciu negatívneho princípu disproporcionality, špeciálnych a relevantných skutočností, pomer dĺžky pobrežia k rozsahu delimitovaných zón a zohľadnenie objektívnych (prírodných) charakteristík toho ktorého prípadu.

Spravodlivý výsledok je tak skôr možné rozumnými argumentmi odôvodniť, najmä za predpokladu, ak postupy medzinárodných súdov dodržiavajú osvedčenú postupnosť krokov morskej delimitácie.

Samozrejme, vzhľadom na geografické, geologické, geomorfologické, ekonomické a vojenské úvahy každého konkrétneho prípadu, už svojou podstatou jedinečnom, sotva niekedy môže nastať dokonale jednotný, nikdy sa nemeniaci spôsob delimitácie.

Zásluhou neskorej judikatúry na konci skúmaného obdobia na začiatku 21. storočia bol však vytvorený aspoň celkový metodologický rámec a zaužívaná postupnosť krokov delimitácie, spôsob aplikácie delimitačných princípov tak získal významne na racionálnosti, a najmä na aspoň čiastočnej predvídateľnosti, čím bol naplnený jeden z najdôležitejších aspektov rozhodovania medzinárodných súdov.

---

¹³⁷ Ibidem, ods. 219.

The International Delimitation of Maritime Zones (1969–2009)

Viktor Vaculčík (<https://orcid.org/0000-0003-2284-5904>)

Abstract: This article explores the development of maritime delimitation between the breakthrough decisions of the International Court of the Justice in the North Sea Continental Shelf cases (1969) and the Maritime Delimitation in the Black Sea (2009). Being based on the Art.6 of the Geneva Convention on the Continental Shelf (1958), the international jurisprudence rather quickly developed its own methodology which has made a long way from the simple assumption that the final delimitation must be always the equidistance line. On the other hand, whilst the equidistance line disappeared from the wording of the delimitation clauses incorporated in the later United Nations Convention on the Law of the Sea (1982), the delimitation line of the equidistance line survived in the later jurisprudence, being the starting point for all delimitations without limiting the international courts of a relevant adjustment because of the particular characteristics of every single case. The adoption of equitableness in the methodology of maritime delimitation seemed to be a perspective step forward in the late 1960's. However, this progressive development went probably too fast to enable a full apprehension of the various possibilities of this new approach and came with its limitless application of equity into a dead-end in the decisions of the early 1980's. Gradually, the later international jurisprudence in maritime delimitation has become more structured, respecting more the natural characteristics of each particular case. Finally, a structured framework of a methodological system appeared in the early years of the 21st century, enabling the courts a more common approach, whilst modifying the delimitation system regarding the particularities of each individual maritime delimitation case.

Keywords: delimitation, equidistance line, relevant circumstances, disproportionality, equitable result